

MASARYKOVA
UNIVERZITA

PERSPEKTIVY SPOLUPRÁCE knihoven a škol

Mgr. Tomáš Štefek

Kabinet informačních studií a knihovnictví, FF MU Brno

Ústí nad Labem, 20. 6. 2019

Zajímají nás lidé, technologie a informace

Využíváme designové metody, hledáme místo technologií ve vzdělávání a učíme se z dat. Rozvíjíme knihovnickou tradici a hledáme cesty vpřed. Žijeme na rozhraní. Jsme KISK.

S čím a jak pracujeme

- Knihovny jako na klíčové instituce neformálního vzdělávání
- Kompetenční úrovně absolventa
- Studentské projekty s funkčními výstupy a s reálným dopadem
 - od semestru po dva roky
- Spolupráce (a její podpora)
 - s oborovou praxí
 - s knihovnami
 - knihoven a škol
- Společenství praxe

Strategie a dokumenty – provazba formálního a neformálního vzdělávání

- UNESCO – koncept Media and Information Literacy (2014)
- Koncepce podpory rozvoje mládeže 2014 – 2020
- Koncepce rozvoje knihoven 2017-2020
- Celoživotní vzdělávání
- Kompetenční učení
- Edukace ke gramotnostem pro 21. století

Co víme o edukační spolupráci knihoven a škol v ČR

- Absence výzkumů v ČR zaměřených např. na:
 - typy aktivit škol
 - efektivitu edukačních programů
 - inkluzi v neformálním vzdělávání žáků v knihovnách
- Dílčí informace
 - šetření oborových organizací SKIP, SRDUK, ÚKR ČR
 - kvalifikační práce na VŠ

Kompetenční učení

Od „tvrdých“ znalostí ke kompetencím

Od pamětného učení k dovednosti učit se
(práci s informacemi)

Od analogového k digitálnímu

Od jistých povolání k neznámým profesím

Kompetence pro 21. století

Klíčové kompetence pro formální vzdělávání (ZŠ, GY)

- K učení
- K řešení problémů
- Komunikativní
- Sociální a personální
- Občanská
- Pracovní / k podnikavosti

Kompetence pro 21. století

Kompetence pro neformální vzdělávání

- Komunikace v mateřském jazyce
- Komunikace v cizích jazycích
- Matematická schopnost a základní schopnosti v oblasti vědy a technologií
- Schopnosti práce s digitálními technologiemi
- Schopnost učit se
- Sociální a občanské schopnosti
- Smysl pro iniciativu a podnikavost
- Smysl pro kulturní povědomí a vyjádření

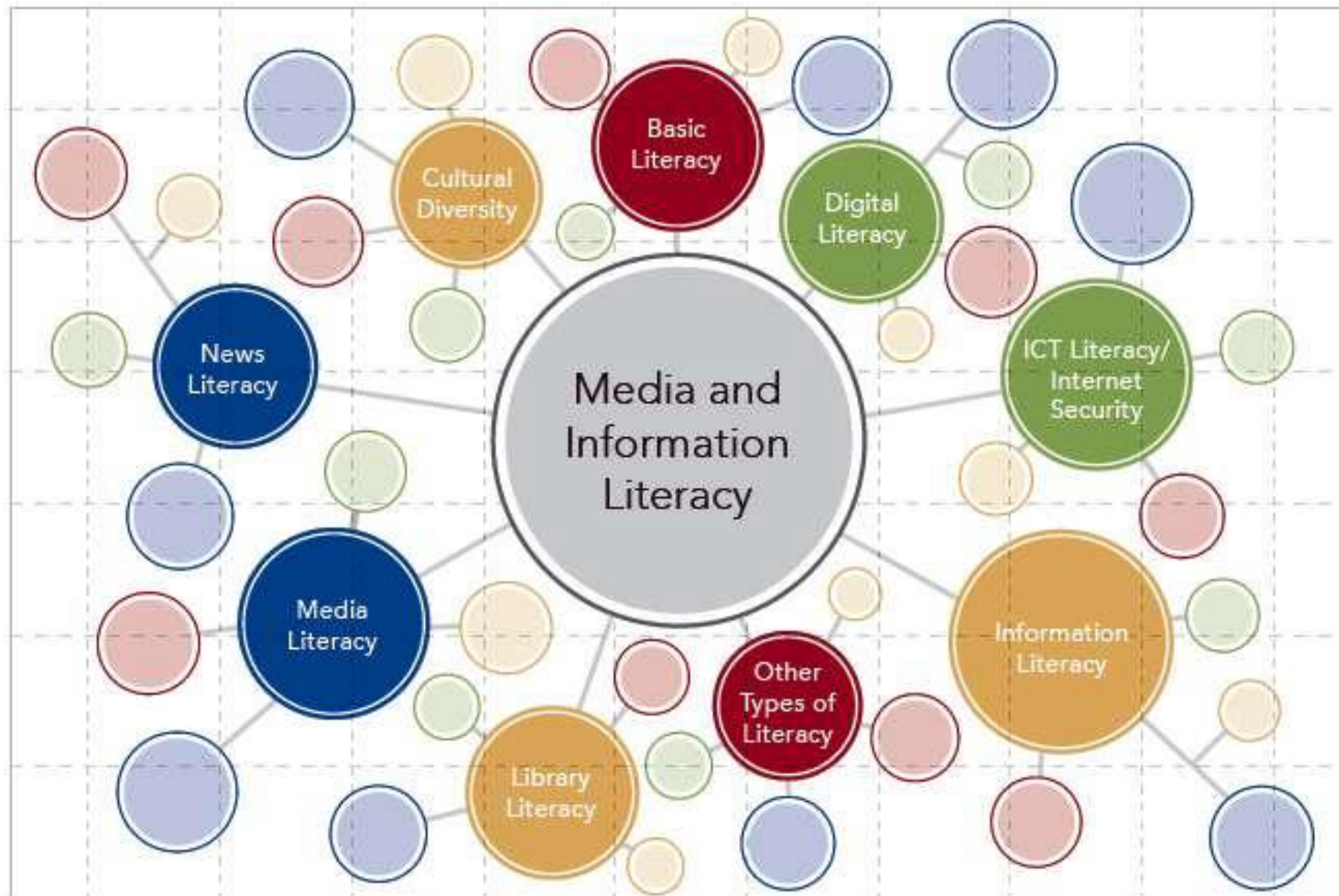
Informační gramotnost jako kontaktní bod

IG znamená vědět, kdy a proč jsou informace potřeba, kde je najít a jak je vyhodnotit, využít a předávat v souladu s etickými zásadami.

The information literate person can:

Information

Informační gramotnost – pojetí v českém školním prostředí

Dosavadní stav

- Definována dle RVP
- Akcentace technologické složky – práce s počítačem
- Především na kompetence nutné pro využití digitálních technologií při práci s informacemi, při učení, plnění pracovních úkolů nebo v osobním či občanském životě
- Blízko pojetí počítačové gramotnosti

Perspektiva

- Komplexní práce s informacemi
- ICT jako nástroj rozvoje kompetence pracovat s informací v různých médiích
- Blízko pojetí digitální gramotnosti

Informační gramotnost – pojetí v českém školním prostředí

ČŠI: 2018

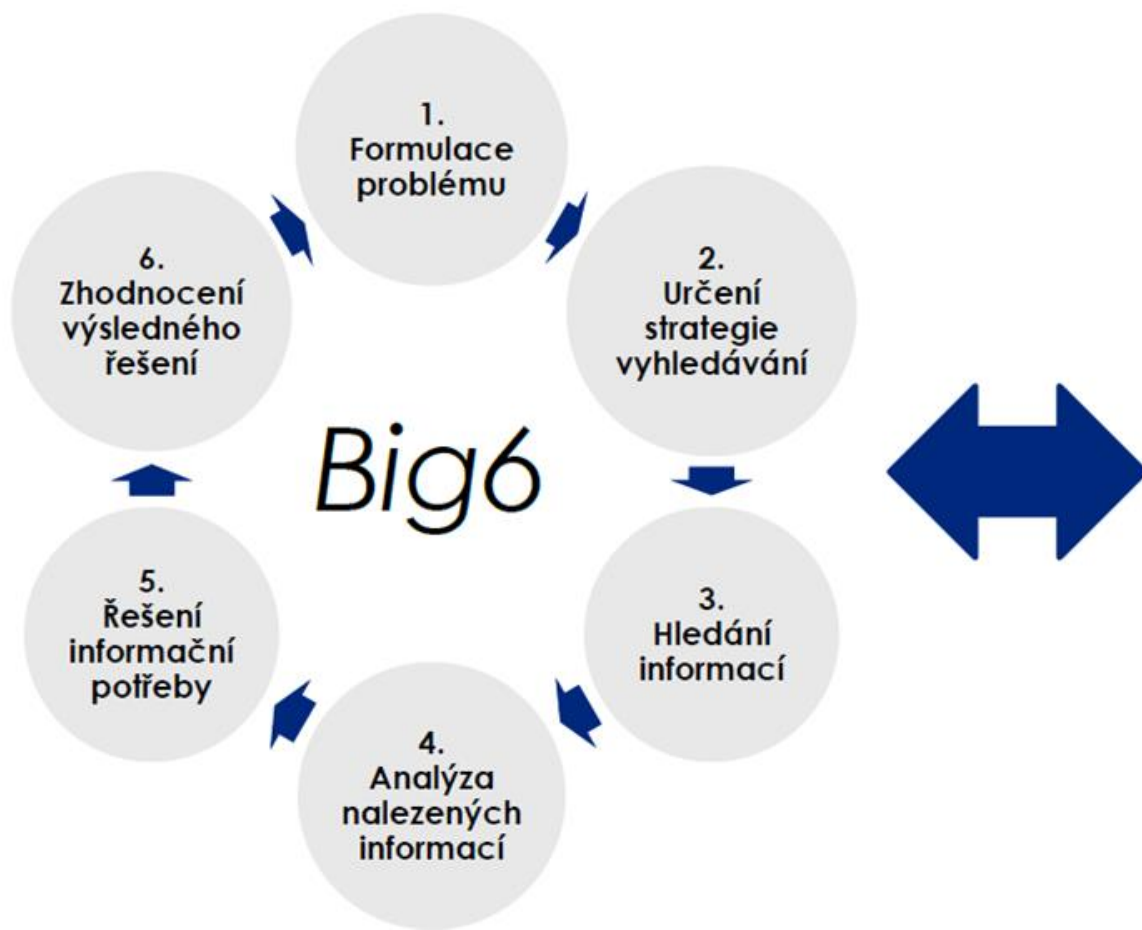
TEMATICKÁ ZPRÁVA:

ROZVOJ INFORMAČNÍ GRAMOTNOSTI NA ZÁKLADNÍCH A STŘEDNÍCH
ŠKOLÁCH

- <https://www.csicr.cz/cz/Aktuality/Tematicka-zprava-Rozvoj-informacni-gramotnosti-na>

Perspektivy spolupráce knihoven a škol v edukaci IG

Model BIG6 pro žáky 1. stupně ZŠ
(příklad aplikace)

Formulace problému

Určení typu informace

Získání informací

Posouzení pravdivosti informací
+ Analýza získaných informací

Identifikace a nasazení
vhodných prostředků pro řešení

Hodnocení získaného řešení
a použitého postupu

+

**vstupní
a výstupní
úrovně
indikátorů**

Učící knihovník (Teaching Librarian) - už 15 let

- Specifická profesní role
- Většinou stále bez formálního pedagogického vzdělání
- Plnohodnotná výchovně vzdělávací činnost
- Výuka gramotností v kontextu kurikulárních dokumentů ČR
 - informační
 - čtenářská
 - dokumentová
 - mediální
 - digitální
 - ...

Příklady kvalifikačních prací na KISKu

- Radim Chalupník: ICT ve vzdělávacím obsahu lekcí informačního vzdělávání ve městských knihovnách
- Andrea Prokopová: Příležitosti a bariéry spolupráce veřejných knihoven a základních škol na rozvoji čtenářské gramotnosti
- Klára Dvořáková: Bariéry v pedagogické práci knihovníka základní knihovny
- David Kudrna: Inkluzivní přístup k informačnímu vzdělávání v neformálním prostředí
- David Kudrna: Digitální gramotnost v principech alternativní pedagogiky jako příležitost pro vzdělávací aktivity knihoven
- Jana Skládáná: Efektivita lekcí informační bezprčnosti pro 4. ročník ZŠ - srovnávací analýza

Aplikační výsupy KISKu - výsledek potřebného a funkčního transferu znalostí z akademického prostředí do oborové praxe

- Příručka informační gramotnosti pro ostředoškoláky (PIG) - Efektivita lekcí informační bezpečnosti pro 4. ročník ZŠ - srovnávací analýza
- portál MEDIAGRAM: <http://mediagram.cz/>
- Kurz práce s informacemi: <https://kisk.phil.muni.cz/kpi>
- metodiky lekcí informačního vzdělávání: <https://metodika.knihovna.cz/>
- projekt INTERES - Tablet ve školní praxi - metodiky pro učitele - práce s dotykovými zařízeními: <https://interes.kisk.cz/>

KNIHOVNA ŘIŽOVATCE

spojte své cesty Na Křižovatce

[Úvod](#)

[Akce](#)

[Blog](#)

[Služby](#)

[Katalog](#)

[Fotogalerie](#)

[Kontakt](#)

[Pro knihovny](#)

vzdělávání Na Křižovatce

Knihovna se věnuje také vzdělávání. Orientujeme se na žáky základních škol. V minulém roce jsme navázali spolupráci se základními školami v okolí knihovny. Lekce informačního vzdělávání navštěvují žáci [Základní školy Křídlovické](#) a [Praktické a základní školy na Vídeňské](#).

Lekce jsou postaveny na třífázovém [vzdělávacím modelu E-U-R](#), metodách kritického myšlení a je při nich vždy kladen důraz na aktivitu účastníků. Téma lekcí je voleno v souladu se Školním vzdělávacím programem spolupracujících škol a po domluvě s učitelem. Žáci se například naučí dělat si poznámky z odborného textu či jak vytvořit hodnotný referát. V lekcích pokračujeme i v novém školním roce 2013/14.

Publikace KISKu

otevřené vzdělávací zdroje pro všechny zájemce:

<http://eknihy.knihovna.cz/>

Potenciál knihoven - Co může knihovna nabídnout formálnímu vzdělávání?

- Hustá síť
- Tradiční instituce – má důvěru systému
- Místně zakotveno personálně, přirozené místo vzdělávání neformálního už od předškolního věku jedince
- Alespoň dílčí aktivity v každé knihovně – zaměření na děti převažuje
- Dostupnost různorodých informačních zdrojů – znalostní báze
- Dostupnost technologií
- Prostor vhodný pro individualizované vzdělávání (podpůrná opatření)
- Osobnostní potenciál a entuziasmus knihovníků
- **Společný zájem** – gramotný člověk, schopný obstát v životě a prožít jej kvalitně

Strategie řízení školy a podpora

Spolupráce knihoven a škol na formulování programů, témat, koncepcí rozvíjejících gramotnosti pro 21. století

- Ukotvení edukace v knihovně v ŠVP
- Důvěra v činnost knihovny
- Konkrétní edukační témata řešená výlučně knihovnou

Spolupráce knihoven – škol – akademiků ve společenských praxech

- Osvědčený a zároveň žádaný model současných výzev OPVVV
- Transfer znalostí
- Funkční propojení formálního a neformálního vzdělávání

Inkluze v prostředí knihoven se zaměřením na počáteční vzdělávání

- Otevřenost přizpůsobit prostředí a vzdělávací obsah programů různým typům poruch v rámci heterogenní skupiny žáků
- Osvědčené didaktické postředy (podpora individualizace výuky)
 - znalost programu RWCT (metody kritického myšlení)
 - konstruktivisticky koncipovaná edukace (práce s prekoncepty, trojfázový model učení E-U-R)
 - metody podporující problémové, projektové, badatelské (tzv. činnostní) učení
 - využití moderních vzdělávacích technologií
- Bezpečné prostředí

Bariéry / mezery / nedostatečnosti

- Nedůvěra škol v potenciál knihoven
- Nedůvěra v učící knihovníky
- Nekompatibilita priorit škol a knihoven – rozcházejí se ...
- Nezájem? – oboustranný?
- Mnoho aktérů (konkurence) vstupujících do školního prostoru a ovlivňujících témata a vzdělávací obsah

Příklady dobré praxe

- Projekty v knihovnách
- Spolupráce škol a knihoven na lokální úrovni
- Partnerství
 - MAP / KAP
 - MASK
- Cíl a potřeba = smysluplná spolupráce
 - udržitelnost, systémovost, opakovatelnost

Příklady dobré praxe

Projekt Co nebylo v učebnici - <https://www.conebylovucebnici.cz/>

- Aktuální významná akce této oblasti: celorepublikový projekt z OP VVV
- spolupráce knihoven a škol ve vzdělávání žáků 21. století
- společenství praxe učících knihovníků - učitelů - akademiků KISK - studentů KISK
- vznikne 9 velkých vzdělávacích programů využitelných ve školách i knihovnách
- programy na téma čtenářské, informační a mediální gramotnosti
- pro žáky od 1. třídy po maturitu - koncepce informačního vzdělávání